

Saltets kraft

Novelle av tannlege Per Neverlien

1

«Jeg synes det er vanskelig, jeg, bestemor,» sa Kjersti. De to, bestemor og Kjersti, satt i stuen til bestemor. Ingen steder i verden, unntatt av og til under dynen, følte Kjersti seg tryggere. Her, hos bestemor, var det liksom varmt hele veien rundt henne, som om noen eller noe omfavnet henne med varme pledd. Og selv om bestemor satt 'der borte', så var det ett rom, tett rundt dem begge ... Kjersti visste ikke helt hva det var. Hun visste heller ikke om hun kunne snakke om det hun hadde lyst å snakke med bestemor om. Men hun visste at det var noe, og hun visste at det var noe alvorlig. Det var ingen andre i verden hun kunne snakke om noe alvorlig med, enn nettopp bestemor.

Og med mange flere ord og innskutte bisetninger, var det omtrent dette hun sa til bestemor.

Bestemor så med undring på barnebarnet, som ikke fortalte henne noe hun ikke selv hadde vært opptatt av på den alderen for ... hun måtte regne etter: for seksti år siden!

«Og læreren,» fortsatte Kjersti den springende samtalen, den var som morild i svart vann, «han er teit, han. Han er typen som må bruke kalkulator for å finne ut om 14 ganger 16 er mer eller mindre enn 15 ganger 15, eller like mye!»

«Du sier ikke det,» sa bestemor, helt alvorlig i ansiktet. «Men du vet, jeg har aldri vært så veldig opptatt av intelligens. Jeg vet jo at du er flink, men for meg, vet du, betyr det ikke noe om de kan si at 19 ganger 21 er mer eller mindre enn 20 ganger 20, for eksempel.»

«Det er mindre. Nøyaktig én mindre. For du forstår, bestemor, at ...» Hun

kom til å se på bestemor og så at øynene hennes smilte.

«Ah! Du bare erter,» sa Kjersti. «Men det var noe helt annet jeg egentlig kom for å snakke med deg om.» Kjersti rødmet. Bestemor gjorde seg et ærend bort og la noen vedpinner i ovnen.

«Men det er litt flaut, altså ... eller dumt ...»

«Du kan jo tenke litt lenger på om du vil fortelle meg det, da,» sa bestemor, «det er ofte lurt. Og så slipper du å angre.»

«Pleide du å fortelle din bestemor hemmeligheter og slikt som var vanskelig?»

«Nei,» lo bestemor, «det kan jeg love deg. Vi måtte finne ut av tingene selv, ettersom årene gikk.»

«Tror du jeg også burde gjøre det?»

«Det kan vel komme an på hva det dreier seg om. Det er jo meget som er forandret siden jeg var på din alder. Bare ta dette med internett, for eksempel.»

«Har du gjettet?» Kjersti sperret øynene opp og satt med åpen munn og hendene stramt rundt haken og kindene.

Bestemor så på henne. Så reiste hun seg og satte seg bort i en stol ved siden av Kjersti.

«Er det noe leit?» spurte bestemor mildt.

Kjersti satt og så seg rundt i stuen til bestemor, på de gammeldagse, snirklete stolene, på speilet på veggen i mørk treramme som hadde begynt å sprekke litt, på eplekassen ved siden av ovnen, der det lå ved og aviser, på den heklede løperen på salongbordet ...

«Hvorfor kan ikke jeg være like klok som deg?» mer sa enn spurte Kjersti omsider.

«For da ville du ikke ha det så morsomt som du har det nå,» sa bestemor. «Og ikke så trist ...»

«Nei, heller ikke så trist. Men det ville være redselsfullt kjedelig, tro meg,» sa bestemor.

«Men du virker alltid så glad,» sa Kjersti stille.

Bestemor gikk og hentet en julegleder som sto i vinduskarmen.

«Se på denne julegleden, Kjersti,» sa bestemor. Av og til syntes Kjersti at bestemor var litt ømstendig. På den ene siden var det kanskje nettopp det at bestemor alltid hadde så god tid, men på den andre siden syntes Kjersti at det av og til kunne gå fortere.

«Den blomstrer til jul. Tror du det var noen stas hvis den varte evig?»

Kjersti fikk bare delvis tak i det bestemor sa, fordi hun hadde begynt å tenke på det hun aller helst ville snakke med bestemor om.

«Slik er det med alt, Kjersti. Ingen-ting varer evig. Da ville det miste sin betydning.»

«Alt?» spurte Kjersti.

Bestemor skjønnte at det var noe hun ikke hadde skjønt. Hun la hånden sin på armen til Kjersti.

«Hva var det du ville fortelle meg?» spurte hun.

«Men jeg forstår ikke det,» sa Kjersti og skjøv bestemors spørsmål til side. «Drømmen om evig glede i himmelen, er ikke det en tanke, i alle fall en *tanke*, som har vart evig?»

De ble sittende uten å si noe.

2

Det spraket i ovnen. Ute var det blitt mørkt, og bare taklampen kastet et mildt lys ut i rommet.

«Du bestemor,» sa Kjersti plutselig og intenst, lente seg fremover og la underarmene på bestemors fang og hendene på den runde magen hennes. «Tror du at du var akkurat som jeg da du var like gammel?»

«Hvis du visste hvor vanskelig du spør ...» svarte bestemor, og ble sittende taus og stirre inn i taklampen med fire alabast kupler, de dusbrune fargene ...

«Jeg tror,» fortsatte bestemor, mens gamle fotografier og minner langsomt og uklart falt inn og ut av alabastens mønstre av tilfeldighet, «at mye var mindre klart for meg enn det er for deg, men at det klare for deg ikke er enklere for deg enn det dunkle var for meg.»

Kjersti satt tenksom. Blikket løftet seg opp langs bestemors runde mage, de lange brystene, den rynkete halsen, den slingrende, tynne dobbelthaken, kinnene som krøllet seg ned over munnvikene, og endelig: øynene, de vennlige øynene til bestemor.

«Det der var vanskelig,» sa Kjersti omsider. «det gikk liksom forbi meg.»

«Det vil jeg tro,» svarte bestemor smilende. «Jeg skal si deg, Kjersti, at en gang, en eller annen gang da jeg var ung, kanskje litt eldre enn du er nå, gikk Tiden forbi meg, og jeg rakk ikke en gang å hilse.»

3

«Men du bestemor?»

«Ja, det var noe du hadde tenkt å fortelle. Unnskyld at jeg maser med mitt. Hva var det du ville fortelle?»

«Det var helt forferdelig,» fortsatte Kjersti. Hun løftet armene fra bestemors fang og grep tak om knærne hennes. Bestemor sa ikke noe.

«Torbjørn spurte om jeg ikke ville kom hjem til ham.»

Bestemor sa ikke noe.

«Og da jeg kom, sa han at han ville vise meg noe.»

Bestemor så på det fyldige håret til barnebarnet, og ikke på ansiktet, fordi det var vendt nedover.

«Og så viste han meg noe på internett ... og så begynte han å klemme ... og så slo jeg til ham ... og så løp jeg.»

Bestemor strøk henne over håret.

«Men det verste er, bestemor, jeg kan nesten ikke fortelle det, men det var ...etterpå, mener jeg ...jeg kan ikke glemme det ...»

Bestemor strøk og strøk dette unge hodet. Verden var like vond og like god og like spennende og like hjerteløs som den hadde vært for henne.

«Skulle jeg latt ham klemme?» Det var mer et skrik enn et spørsmål. Kjersti klemte ansiktet ned i fanget til bestemor. Hun var så flau, hun var ... hun visste ikke hva hun var, hun ventet bare på å høre bestemors stemme si noe, hva som helst, bare si noe.

«Jeg synes du gjorde rett,» sa bestemor mildt, og det gikk en iling gjennom kroppen hennes. «Rett,» gjentok hun. «Husker du hva jeg en gang sa om stekt sild?»

«Stekt sild?» Kjersti løftet ansiktet. Det var et skrekkslagent ansikt bestemor så inn i. Hun la hendene mykt over Kjerstis kinn og kinnben.

«Du ville ikke spise stekt sild, og jeg sa at det var like greit, for så ville du ha noe nytt å glede deg over senere i livet.»

«Men ...» begynte Kjersti.

«Og sånn er det med så meget. Hvis du har vennet deg til alt mens du er ung, blir det ingenting å glede seg over

senere i livet. Da har saltet mistet sin kraft.»

Kjersti stirret konsentrert ut i luften et øyeblikk.

«Du bestemor, det der har du fra bibelen et sted,» sa hun, frigjorde hodet fra bestemors vennlige, men faste grep, og rettet en pekefinger mot bestemor, som om hun hadde knepet henne i fusk.

«Tre steder,» sa bestemor, «Matteus, Markus og Lukas.»

«Bestemor! Du er en knupp!» sa Kjersti. Hun reiste seg og sto, så ung og lang og slank fremfor bestemors alle runde og tunge linjer. Så ble hun alvorlig igjen, og satte seg nok en gang på kne fremfor bestemor.

«Du,» sa hun, «er det ikke forferdelig å bli gammel?»

Bestemor satt et øyeblikk og betraktet dette ansiktet, hvor ingen rynker fortalte om en lykkelig, og samtidig så ulykkelig, uvitenhet. Så la hun hånden sin under haken til Kjersti og hjalp til å reise henne opp.

«Alternativet ville være at jeg ikke satt her og snakket med deg nå,» sa hun. «På en måte er det som å hente Tiden inn igjen, og slå følge et kort stykke.»

Kjersti ble stående og se fremfor seg. Hun kjente den gode varmen fra vedovnen bak seg, og idet hun vendte blikket mot bestemors milde, nesten smilende øyne, sa hun stille: «Aha, jeg tror jeg forstår hva du mener. Men jeg skal aldri la Tiden gå forbi meg.»